

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-30/20 - 1

Kohtuasi C-30/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

22. jaanuar 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Juzgado de lo Mercantil [n 2] de Madrid (Madridi kaubanduskohus nr 2) (Hispaania)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

23. detsember 2019

Hageja:

RH

Kostjad:

AB Volvo

Volvo Group Trucks Central Europe GmbH

Volvo Lastvagnar AB

Volvo Group España, S. A.

JUZGADO DE LO MERCANTIL N.º 02 DE MADRID (Madridi kaubanduskohus nr 02)

[...] [Kohtuasja ja poolte nimed]

KOHTUMÄÄRUS

[...] Madrid

[...] 23. detsember 2019.

ET

FAKTILISED ASJAOLUD

I. Kohtumenetlus, milles see eelotsuse küsimus tekib, on tavaline tsiviilkohtumenetlus, mille aluseks on hagejale, RH-le tekitatud kahju hüvitamise nõue. Kahju tekitati teatava konkurentsivastase tegevusega, mille eest on karistus juba määratud ja mis seisneb hagit nähtuvalt reas raskekujulistes salajastes tegevustes, mille on toime pannud kostjatest äriühingud, kes kõik kuuluvad VOLVO kontserni.

Hageja esitab kahju hüvitamise hagi (*follow on*), mille aluseks on Euroopa Liidu Komisjoni 19. juuli 2016. aasta otsus (Juhtum AT, 39824, avaldatud ELTs, 6.4.2017), [...]. Selles otsuses karistatakse Euroopa Liidu turu peamisi veokitootjaid 1997. aasta jaanuarist kuni 2011. aasta jaanuarini kehtinud kartellikokkuleppe eest, mille eest karistatud ettevõtjad – nagu tõendab Euroopa Komisjon – [lk 2] jätkasid tegevust, mis rikkus Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artiklit [101]. Hageja sõnul seisnes rikkumine salajastes kokkulepetes hindade kindlaksmääramise ja hindade tõstmise ning samuti EURO 3–6 normidega keskmise suurusega veokite ja raskeveokite puhul nõutud heitekontrolli tehnoloogiate juurutamise kulu ajastamise ja hinnas kajastamise kohta.

Kartellis osalenud ettevõtjate hulgas on kostjateks olevad äriühingud: AB VOLVO, VOLVO LASTVAGNAR AB ja VOLVO GROUP TRUCKS CENTRAL EUROPE GMBH. Lisaks on nõue esitatud ka kontserni Hispaania tütarettevõtja VOLVO GROUP ESPAÑA, S. A. vastu.

Hageja märgib nelja kostja asukohad, kellest kolm (kolm esimest, Hispaania tütarettevõtja emettevõtjad) asuvad teistes Euroopa Liidu riikides:

AB Volvo, [...] Göteborg, Rootsi.

Volvo Lastvagnar AB, [...], Göteborg, Rootsi.

Volvo Group Trucks Central Europe GmbH, [...] Ismaning, Saksamaa.

Kostjaks oleva Hispaania äriühingu asukoht on Madridis, [...].

II. Menetluses osalevad isiklikult kõik kostjad ja nad on esitanud vastavalt [...] Hispaania tsiviilkohtumenetluse seadusele (Ley española de Enjuiciamiento Civil, edaspidi „LEC“), rahvusvahelise kohtualluvuse puudumise vastuväite – või pädevuse küsimuse – (Hispaania tütarettevõtja esitab lisaks hageja ühe nõudega seoses kohtu sisulise pädevuse puudumise vastuväite).

VOLVO kontserni hinnangul puudub sellel Hispaania kohtul rahvusvaheline pädevus hagi arutamiseks ja selle põhjenduseks toob ta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) [lk 3] nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 7 lõike 2. Selles sättes (endine määruse nr 44/2001

artikli 5 lõige 3) on ette nähtud, et „[i]siku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis: [...] lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda“.

VOLVO kontsern on seisukohal, et väljend „paik, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda“ on liidu mõiste, mille on sisustanud Euroopa Kohus, ning kostjad ütlevad, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt viitab see kahju põhjustanud sündmuse toimumise kohale (käesoleval juhul veoautode kartelli loomise kohale), mida ei saa mingil juhul samastada hageja asukohaga: VOLVO väidab, et on selge, et kartell loodi väljaspool Hispaaniat, teistes Euroopa Liidu riikides, mis tähendab, et Hispaania kohtud ei ole pädevad. [...]

III. [...] tekib oluline kahtlus selles, milline on määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 7 lõike 2 õige tõlgendus, mis on kooskõlas liidu õigusega.

Selles menetluses vaidluse all oleva küsimuse lahendamiseks tuleb arvesse võtta järgmisi tegureid:

1. Euroopa Kohtu praktikas selle artikli kohta on juba välja kujunenud, et „hagi puhul, milles on esitatud nõue erinevates liikmesriikides asuvate kostjate vastu kahju hüvitamiseks tulenevalt Euroopa Komisjoni tuvastatud ELTL artikli 101 ja [...] Euroopa Majanduspiirkonna lepingu artikli 53 ühest ja vältavast rikkumisest, mis pandi kostjate osalusel toime eri kohtades ja eri aegadel mitmes liikmesriigis, [lk 4] loetakse kahjustav sündmus iga väidetava kannatanu suhtes toimumuks eraldi ja sellest tulenevalt võib igaiüks neist vastavalt viidatud artikli 5 punktile 3 esitada hagi selle paiga kohtule, mille tööpiirkonnas sõlmiti lõplikult kartellikokkulepe või kokkulepe, mida saab iseenesest pidada väidetava kahju tekitanud sündmuseks või selle paiga kohtule, mille tööpiirkonnas on hageja enda asukoht“.

Nii on Euroopa Kohus leidnud 21. mai 2015. aasta kohtuotsuses [...] (C-352/13, kohtuasi CDC Hydrogen Peroxide (punkt 56)). See tähendab, et kuigi on ilmne, et veoautode kartelli puhul esineb kahju tekitanud sündmus väljaspool Hispaaniat, ilmneb liidu määruse artikli 7 lõikest 2 ja Euroopa Kohtu praktikast, et kõnealune kahju tekkis Hispaanias ja et seega on võimalik kaevata VOLVO kohtusse Hispaania territooriumil, kus on kannatanu asukoht. Nii on Euroopa Kohtu otsuses kohtuasjas CDC Hydrogen otsustatud artikli 7 lõike 2 kohta järgmist:

„[punkt] 52 Euroopa Kohtu praktikast nähtub, et koht, kus avaldus tekitatud kahju, on see koht, kus tekitatud kahju konkreetselt ilmneb (vt kohtuotsus Zuid-Chemie, C-189/08, EU:C:2009:475, punkt 27). Kuna tegemist on kahjuga, mis seisneb lisakuludes tulenevalt põhikohtuasjas vaidlusalusest vesinikperoksiidi kunstlikult kõrgest hinnast, on võimalik see koht selgitada vaid iga väidetava kannatanu osas eraldi ja põhimõtteliselt on selleks tema asukoht.

[punkt] 53 See koht tagab igati menetluse otstarbeka korraldamise, kuna sellise hagi menetlemine, milles palutakse välja mõista kahju, mis on konkreetselt ettevõtjale väidetavalt tekitatud komisjoni poolt juba siduvalt tuvastatud

õigusvastase kartellikokkuleppega, sõltub peamiselt selle ettevõtja konkreetset olukorda iseloomustavatest teguritest. Sellistel asjaoludel saab ilmselt kõige paremini otsuse langetada selle paiga kohus, kus see ettevõtja asub“. [lk 5]

Hiljem, juba konkreetset veoautode kartelli kohta, mille eest komisjon määras karistuse eespool viidatud 2016. aasta juuli otsuses, mille alusel on käesolevas menetluses nõue esitatud, on Euroopa Kohtu 29. juuli 2019. aasta otsuses ühe identse nõude puhul, mis esitati Ungaris DAFi vastu (C-451/18, *Tibor-trans vs. DAF Trucks NV*), kinnitatud (punkt 33), et „[k]ui turg, mida konkurentsivastane tegevus kahjustab, asub liikmesriigis, mille territooriumil kahju väidetavalt tekkis, tuleb järeldada, et kahju tekkimise paik määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 kohaldamise seisukohast asub selles liikmesriigis (vt selle kohta 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 40)“.

2. Eespool öeldut takistab siiski kohaldada see, et kõigepealt tuleb kindlaks määrata, kas see kohtupraktika puudutab selle liikmesriigi kohtute rahvusvahelist pädevust, kus kahju tekkis, või määratakse lisaks ka otseselt kindlaks selle liidu liikmesriigi sisemine territoriaalne pädevus. See tähendab, et tuleb kindlaks teha, kas määruse nr 1215/2012 artikli 7 lõige 2 on puhtalt rahvusvahelise kohtualluvuse norm või on tegemist topelt- või segatüüpi normiga, mis toimib ka riigisisese territoriaalse pädevuse normina.

Küsimust ei ole võimalik hetkel olemasoleva riigisisese ja liidu kohtupraktika alusel lahendada.

3. Mis puudutab riigisisest kohtupraktikat (esimese koja 26. veebruari 2019. aasta otsus, mida on hiljem mitmel korral korratud, nt hiljem 8. ja 15. oktoobril 2019), siis on Hispaania Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) [...] nimelt kinnitanud, et liidu määruse artikli 7 lõige 2 võimaldab pidada pädevaks Hispaania kohut, kuid on otsustanud välistada võimaluse, et see norm toimib lisaks ka riigisisese territoriaalse pädevuse otsese normina, analüüsivõime seda, mida on selle kohta leidnud Euroopa Kohus, nii et see analüüs ei ole siinsele esimese astme kohtule kättesaadav. [lk 6]

4. Mis puutub liidu kohtupraktikasse, siis selgub, et Euroopa Kohus on nimelt võtnud seisukoha lepingulise vastutuse kohta, ning tekib küsimus, kas artiklit 7 tuleb tõlgendada samamoodi, kui tegemist on lepinguvälise vastutusega. Euroopa Kohtu 3. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-386/05, *Color Drack GmbH vs. Lexx International Vertriebs GmbH*) käsitles juhtumit, kus Üldkohtult küsiti Austria ja Saksamaa vahel sõlmitud kaubamüügilepingu kohta, kas varasema määruse (EÜ) nr 44/2001 artikli 5 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et ostja võib kauba müüja vastu, kelle elukoht on mõnes liikmesriigis, esitada sellise lepingu rikkumise hagi, mis võimaldas kaupa tarnida lepingu täitmise riigis eri kohtadesse, nendest kohtadest ühe koha kohtusse ostja valikul. Euroopa Kohtu vastus oli jaatav ja ta otsustas selle kohta järgmist:

„Mis puudutab määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1 alapunkti b esimest taanet, mis määrab kindlaks nii rahvusvahelise kui ka territoriaalse pädevuse, siis on selle sätte eesmärgiks ühtlustada eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta ja sellest tulenevalt vahetult määratleda pädev kohus, viitamata seejuures liikmesriikide siseriiklikule õigusele“. [punkt 30]

Sama reeglit kohaldati hiljem Euroopa Kohtu 9. juuli 2009. aasta kohtuotsuses (C-204/08, *Peter Rehder vs. Air Baltic Corporation*) samuti lepingu rikkumise asjas, sel juhul teenuste osutamise puhul (reisilennutransport).

5. Ehkki *a priori* võiks arvata, et tõlgendamisloogika on sama, ei leitud sama määruse (EL) 1215/2012 artikli 7 lõike 2 kohta Euroopa Kohtu otsust, mis seekord puudutab, nagu nägime, teistsugust, lepinguvälist vastutust. Seega ei ole võimalik kohaldada „selge õigusakti“ või „selgitatud akti“ doktriini (mis on kindlaks määratud ka Euroopa Kohtu 6. oktoobri 1982. aasta otsuses kohtuasjas 283/1981, *Cilfit*). [lk 7]

6. See küsimus on vaja ilmselgelt lahendada: kui liidu määruse artikli 7 lõige 2 on üksnes rahvusvahelise kohtualluvuse norm, mis osutab käesoleval juhul Hispaania kohtule, kuid millel puudub riigisisene kohaldamisala selleks, et kindlaks määrata ka territoriaalset kohtualluvust, tuleb kohaldada viidatud riigisisest kohtupraktikat, milles on märgitud, et kui puudub erinorm territoriaalse pädevuse kindlaksmääramiseks eraõiguslike hagide puhul konkurentsi valdkonnas, on nende hagide puhul lähim kohus see, mille pädevuses on ebaaus konkurents, nagu on ette nähtud LEC artiklis 52.1.12, ja seega tuleb pöörduda selle koha kohtusse, kus sõiduk osteti või sõlmiti liisinguleping, sest see on koht, kus kahju tekkis. Seevastu, kui liidu määruse artikli 7 lõiget 2 tuleks käsitada seganormina, mis on rahvusvahelise ja lisaks riigisisese territoriaalse pädevuse kohta, osutaks Euroopa Kohtu praktika kannatanu asukohajärgse kohtu pädevusele.

7. Käesoleval juhul osteti viis sõidukit (üks neist liisinguga), millel nõue põhineb, kõikidel juhtudel Cordobas [Hispaania]. Ja kuigi ka hageja asukoht on Cordobas [Hispaania], osales kostja menetluses, kuid ei pidanud mingil hetkel selle kohtu territoriaalset pädevust küsitavaks, mistõttu tuleb asuda seisukohale, et ta allub vaikumisi Madridi kohtule (LEC artikkel 56).

Kõiki neid tegureid arvestades peab see kohus, kes on pädev vaidlusküsimust lahendada, kohaseks esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimus [...].

IV. Selle eelotsuse küsimuse menetlemise käigus [...] esitasid menetluse pooled [...] oma argumentid eelotsuse küsimuse põhjendatuse kohta [...].

V. Hageja esitas 4. detsembril 2019 menetlusdokumendi oma argumentidega, [...]. [lk 8]

ÕIGUSLIKUD PÕHJENDUSED

I. Eelotsuse küsimus

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 267 (endised EÜ artiklid 234 ja 177) on ette nähtud:

„Euroopa Liidu Kohus on pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad:

- a) aluslepingute tõlgendamist;
- b) liidu institutsioonide, organite või asutuste õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist.

Kui selline küsimus antakse liikmesriigi kohtusse, võib see kohus, kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada, taotleda sellekohast eelotsust kohtult.

Kui mingi niisugune küsimus kerkib üles poolelioleva kohtuasja käigus liikmesriigi kohtus, mille otsuste peale ei saa siseriikliku õiguse järgi edasi kaevata, siis peab nimetatud kohus saatma asja kohtusse [...]“.

Selleks et esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsusetaotlus, on vaja [...], et liidu õigus oleks asjakohane konkreetses asjas, mis tuleb pädeval liikmesriigi kohtu lahendada, ja oleks kohaldatav. Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud kohtupraktikas on määratletud kaks põhireeglit, millel põhineb õigusühendus Euroopa Liit ja milleks on liidu õiguse otsene kohaldamine liikmesriigis ja liidu õiguse esimus liikmesriikide õiguse suhtes (Euroopa Kohtu otsused kohtuasjas 26/62: *Van Gend en Loos*, 6/64 *Costa/ENEL* ja 106/77 *Simmmenthal*).
[lk 9]

Lisaks tuleneb Euroopa Kohtu 20. oktoobri 2011. aasta kohtuotsusest (C-369/09, *Interedil SRL*), et liikmesriigi kohus, kes on kasutanud ELTL artikli 267 teise lõiguga antud pädevust, on põhikohtuasja lahendamisel seotud tõlgendusega, mille Euroopa Kohus on kõnealustele sätetele andnud, ning peab vajaduse korral kalduma kõrvale kõrgema kohtu hinnangutest, kui ta leiab, et need ei ole kooskõlas liidu õigusega, nagu on Euroopa Kohus seda tõlgendanud.

Sellega seoses tuleb meenutada, et LOPJ-i artiklist 4 bis.1 tuleneb: „Kohtunikud ja kohtud kohaldavad Euroopa Liidu õigust kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga“.

[...] [Kaalutlused Saksa õiguse kohta]

II. See kohus on pädev lahendama rahvusvahelise kohtualluvuse ja – kui tema esimene küsimus on vastuvõetav –, siis ka territoriaalse kohtualluvuse küsimusi, mille on pooled talle otsustamiseks esitanud.

LOPJ-i artiklis 21 on sätestatud: „Hispaania tsiviilkohtud lahendavad nõudeid, mis esitatakse Hispaania territooriumil vastavalt rahvusvahelistele lepingutele ja konventsioonidele, mille osaline Hispaania on, Euroopa Liidu õigusnormidele ja Hispaania seadustele“. LOPJ-i artiklist 22d tuleneb: „Sõnaselge või vaikimisi kohtualluvuse puudumisel ja isegi kui kostja elu- või asukoht ei ole Hispaanias, on Hispaania kohtud samuti pädevad: b) lepinguväliste võlasuhete ajades, kui kahjustav sündmus on toimunud Hispaania territooriumil“. [lk 10]

Esimuslik ja Hispaanias vahetult kohaldatav liidu õigusnorm, mille tõlgendamises kaheldakse (määruse (EL) 1215/2012 artikli 7 lõige 2), on sellele menetlusele vahetult kohaldatav pädevuse puudumise vastuväite lahendamiseks.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

RESOLUTSIOON

OTSUSTAB esitada Euroopa Liidu Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmise eelotsuse küsimuse:

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 7 lõiget 2, milles on sätestatud, et isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis: „[...] lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda“, tuleb tõlgendada nii, et selles on nähtud ette üksnes selle liikmesriigi kohtute rahvusvaheline pädevus, kus see koht asub, nii et selles liikmesriigis territoriaalselt pädeva kohtu konkreetselt kindlaks määramiseks lähtutakse riigisisestest menetlusnormidest, või tuleb seda tõlgendada segatüüpi normina, mis määrab seega otseselt kindlaks nii rahvusvahelise pädevuse kui ka riigisisese territoriaalse pädevuse, ilma et oleks vaja lähtuda riigisisestest õigusnormidest?

[...] [menetluslikud formaalsused]